

Korruption

En jämförande studie över tid utifrån Sveriges och Islands situationer.

Catharina Buhrgrad 950317-0145
Tim Linder 961012-0777

Abstract

Denna uppsats studerar genom en jämförande studie korruption utifrån fallen Sverige och Island under tidsperioden 2002 till 2017. Varje stats rättsväsendes - för studien relevanta - lagförändringar jämförs med aspirationen att finna korruptionshämmande effekter inom dessa. Parallellt sker även en teoriprovande studie utifrån tre olika perspektiv; the indirect big bang approach, principal-agentteorin samt common pool resource-teorin. Tre olika typer av indexvärden jämförs över tid i relation till lagförändringarna i försök att se samband i utvecklingen. Med tanke på indexens avsaknad av korrelation är det svårt att komma till ett slutgiltigt resultat. Det går inte heller att direkt isolera en specifik lagförändring, vilket ytterligare försvårar möjligheterna för analys. Följden av detta, tillsammans med korruption som komplext fenomen, blir att det inte går att komma fram till en konkret slutsats. Det innebär dock inte att studien lämnas utan resultat.

Nyckelord: Sverige, Island, korruption, rättsväsende, jämförande studie

Antal ord: 9724

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	<i>Metod.....</i>	2
1.2	<i>Material</i>	3
1.3	<i>Frågeställning och syfte.....</i>	5
2	Teori.....	6
2.1	<i>Operationell definition av korruption</i>	6
2.2	<i>Generell definition av rättsväsende.....</i>	9
2.3	<i>The indirect big bang approach.....</i>	9
2.4	<i>Principal-agentteorin</i>	10
2.5	<i>Common pool resource-teorin</i>	11
3	Analys.....	13
3.1	<i>Sverige.....</i>	13
3.2	<i>Island.....</i>	18
4	Diskussion.....	25
4.1	<i>Teoriapplicering</i>	25
4.1.1	<i>Sverige</i>	25
4.1.2	<i>Island</i>	27
4.2	<i>Jämförelse mellan Sverige och Island</i>	29
5	Slutsats.....	33
6	Referenslista	35

1 Inledning

Korruption är något som finns överallt men graden av korruption kan dock variera från land till land. Likaså kan korruption ta olika skepnad, vilket gör det till ett svårdefinierat begrepp. Trots svårigheterna med att fastställa vad korruption faktiskt är, så kan de flesta ändå relatera till begreppet. Men hur komplicerat begreppet än må vara så är det flesta överens om att korruption är av negativ karaktär. Korruption skadar den demokratiska processen och dess legitimitet och kan även påverka den ekonomiska utvecklingen. Projekt som gynnar specifika individer snarare än allmänheten prioriteras. Att mäta korruption är ingen lätt uppgift, då korruption i många fall är ett undangömt problem. Detta beror på att de individer med mest insikt i frågan, utövarna själva, inte vill bli avslöjade. Därav är det följaktligen också inte säkert att uppfattningen om korruption överensstämmer med verklighetens korruption.

De nordiska länderna har tradition av låga halter av korruption. Detta då deras statsapparat och dess institutioner har en väl utvecklad struktur och byråkrati, vilket har lett till att institutionerna historiskt sett ansetts sakna högre halter av korruption. Om det beror på huruvida mätningarna inte fångar upp den typ av korruption som finns eller om det faktiskt finns en avsaknad av korruption, är svårt att uttala sig om. Den korruption som kan tänkas finnas kan vara av karaktären petty corruption, vilket innebär att de korrupta handlingarna sker på en mer lokal nivå i interaktion mellan invånare och lägre byråkrater inom statsapparaten (Bergh et al. 2013:43f). Oavsett vilket så är det intressant att undersöka vad i dessa stater som är orsaken till den förväntade låga korruptionen.

Både Island och Sverige har förhållandevis höga värden i Transparency Internationals Corruption Perceptions Index, vilket innebär låga grader av korruption. Dock har båda länderna under de senaste åren haft en negativ utveckling, vad det beror på är inte helt fastställt. Rättsväsendet kan anses vara en central aktör i anti-korruptionsbeteende. Därav bör också dess regleringar ha effekter på graden av korruption.

1.1 Metod

Undersökningen av de två staternas rättsväsende, och i synnerhet dess korruptionshämmande åtgärder, utförs genom en jämförande fåfallstudie med hjälp av metoden jämförande design. Studien är kvantitativ på så vis att den till stora delar utgår från mätvärden och strukturerad data men eftersom den grundar sig i få fall har den inte lika stor kraft av generaliserbarhet. Därtill, syftar studien att vara förklarande och teoriprovande. En jämförande studie sker mellan två olika undersökningsobjekt som har olika kontexter (Esaiasson et al. 2016:109); i denna studie mellan staterna Sverige och Island under tidsperioden 2002 till 2017. Anledningen till specifikt denna tidsperiod grundar sig i den tvära utveckling Island såg vid finanskrisen runt 2008. Vi aspirerar därför att studera både tiden före och efter händelsen. Designen utformas enligt en mest lika-metod där föreställningen att Sverige och Island är så lika som möjligt gällande oberoende variabler antas, förutom den variabel som avses undersökas (ibid:102). Med detta menas bland annat att länderna i grunden uppvisar liknande attityd gentemot demokrati och värdet av effektiva institutioner. Den oberoende variabeln för studien är korruptionshämmande reformer implementerade av rättsväsendet, medan den beroende variabeln är grad av korruption. Eftersom vi vid studiens början var medvetna om fallens olikheter i den beroende variabeln, och då detta även låg till grund för det strategiska urvalet, är skillnaden i den oberoende variabeln inledningsvis oviss (Ibid:102f).

Efter beslut om undersökningsobjekt och tidsprecisering av detta sökte vi för studien passande teorier att pröva. Vi bestämde oss för tre olika teorier relaterade till korruptionsforskning som har olika förklaringskraft inom olika områden för att på så vis ytterligare möjliggöra nyansering av korruptions komplexitet. Därefter, insamlade vi material som förhoppningsvis beskriver fallens situationer på ett verklighetstroget och realistiskt vis. Bearbetningen av materialet skedde genom att vi studerade det med syfte att uppvisa både för ämnet positiv och negativ utveckling över tid. De index och projekt som huvudsakligen ligger till grund för den statistiska rapporteringen genom uppsatsen valdes utifrån kriterierna att de skulle vara relevanta för studien, kompletterande för varandra samt ha hög validitet för att säkerställa dess kvalitet. För att ta fram de lagar och förordningar som implementerats i rättsväsendet, har Island och Sveriges officiella regeringshemsidor använts för att komma åt de databaser som tillhandahåller information kring nuvarande lag och dess lagförändringar.

Därefter, har de förändringar som skett studerats och de som anses tillhöra rättsväsendets sektor, har vägts in i analysen. Med utgångspunkt i indexens utveckling försökte vi sedermera klargöra den oberoende variabelns inverkan på den beroende variabeln. Sedan prövades teorierna på respektive fall. På så vis kan de antingen stärkas eller försvagas (Ibid:40). Vid teoriprövningen försökte vi finna indikatorer i analysen som teorierna skulle kunna förklara. Slutligen, skedde jämförelsen mellan fallen för att ställa dem i relation till varandra och påvisa eventuella olikheter i den oberoende variabelns inflytande.

1.2 Material

Denna uppsats kommer gällande data huvudsakligen baseras på tre olika index; Transparency Internationals Corruption Perceptions Index, World Economic Forums The Global Competitiveness Report samt Världsbankens Worldwide Governance Indicators project.

Transparency Internationals Corruption Perceptions Index rankade i 2017 års utgåva 180 länders, av experter och affärspersoners, uppskattade korruption i offentliga sektorn genom en skala från 0 till 100. 0 är totalt korrupt och 100 är fritt från korruption (Transparency International 2018a). Indexet har funnits sedan 1995 men metodologin har under årens lopp justerats och förbättrats. Exempelvis, gjorde man 2012 förändringar för att möjliggöra scorejämförelser över tid. Metoden följer fyra stycken steg. Först insamlas data från tretton olika datakällor. Dessa uppfångar experter och affärspersoners bedömning gällande korrupt beteende i den offentliga sektorn. Beteenden som mutning, nepotism, omläggning samt användning av offentliga medel för privat vinning. Somliga källor inkluderar även tillgängliga, korruptionshämmande mekanismer. För att inkluderas i indexet krävs det att källorna utgår från en kvalitativ metod med hög reliabilitet och lämplighet. Det är även avgörande att källorna återkommer med undersökningar årligen och att skalan möjliggör jämförelser mellan länder. Därefter, standardiseras all data för att sedan aggregeras till ett enhetligt index. Till sist rapporteras ett mått av standardfel med konfidensintervall på 90 procent för att spegla variansen av värdet på den inkluderade datan (Transparency International 2018b:1–4). Vi kommer använda Corruption Perceptions Index från och med 2003 års utgåva fram till senaste för 2017 över Sverige och Island för att få insyn i vardera lands generella korruption över tid.

World Economic Forums The Global Competitiveness Report definierar competitiveness, konkurrenskraft, som uppsättningen av institutioner, politik och faktorer som bestämmer nivån på produktiviteten i ett land. För att mäta ett lands konkurrenskraft består rapporten av tolv stycken delar, samtliga bedömda relevanta för konceptets sammansättning. Vi kommer dock endast använda data från två komponenter inom den första delen; institutioner. Dessa är judicial independence, rättsligt oberoende, samt favoritism in decisions of government officials, favoritism i beslut om tjänstemän för både Sverige och Island (World Economic Forum 2017e:317, 321). Detta, då i vår mening anser dessa i synnerhet vara betydelsefulla och kompletterande för studien. Dock har dessa komponenters värden endast inkluderats sedan 2011–2012 års rapport. Dessförinnan, presenterades endast komponenternas ranking under fyra år. Vi vill understryka att det är mycket möjligt att rankingen mellan länderna i relation till varandra inte ger en rättvis bild över hur situationen är i ett givet land vid en viss tidpunkt. Detta eftersom rankingen utformas just i relation till andra länder.

Speciellt i Sveriges fall är detta problematiskt. Sveriges värden varierar inte lika mycket som landets ranking och det beror på att andra länder under perioden genomgår större förändringar. Anledningen till att vi trots detta valt att inkludera vardera lands rankingar beror som sagt på att statistik för detta finns att tillgå under en längre tidsperiod än motsvarande värden utifrån de enskilda komponenterna rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman. Merparten, av den data rapporten baseras på kommer från The Executive Opinion Survey. Enkäten består av 150 frågor indelade i femton olika sektioner riktad till företagsledare. Den administreras av World Economic Forum och utförs tillsammans med partnerinstitut på nationell nivå genom intervjuer samt både fysiska och digitala formulär. Partnerinstituten består bland annat av universitet, företagsorganisationer och nationella konkurrenskraftsråd. För att sammanställa data använder de nationella instituten av forumet utgivna riktlinjer för att stärka validiteten och säkra dataaggregationen. Värdet på komponenterna går från skalan 1 till 7 där 1 står för den sämsta tänkbara situationen och 7 för den bästa (Ibid:333, 335, 339).

Världsbankens Worldwide Governance Indicators project rapporterade aggregerade och individuella indikatorer för governance i över 200 länder under tidsperioden 1996–2016. Sex stycken olika dimensioner undersöktes för att fånga omfattningen av governance. Däribland, ingår Rule of Law vars data vi kommer använda över Island och Sverige från 2002 till 2016. Detta då år 2001 inte är inkluderad i Rule of Law-dimensionen. Rule of Law behandlar

rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer utifrån respondenternas uppfattning och förtroende gällande detta. Därtill, inkluderas bland annat samhällsregler och lagar, tillit specifikt till polis och domstolar samt sannolikheten för brott. Projektets data kommer från fler än 30 stycken källors undersökningar besvarade av vanliga medborgare, företagare och experter. Dessa består av fyra olika typer av källor. Undersökningar av hushåll och företags föreställning, leverantörer av kommersiell affärsinformation, icke-statliga organisationer samt organisationer inom offentlig sektor. Sammanställning av data sker genom tre steg. Först kategoriseras de olika källornas frågor mellan de sex dimensionerna. Därefter, konvergeras värdena, för att till sist använda ett verktyg som gör indikatorerna från källorna jämförbara inom varje land. Skalan går från -2,5 till 2,5 (World Bank 2018). För att finna de värden vi använt till diagrammen över Rule of Law har vi i *DataBank, Worldwide Governance Indicators* (World Bank) använt följande avgränsningar: databas Worldwide Governance Indicators, länderna Island och Sverige, serie Rule of Law: Estimate och tid 2002–2016. Vi preciserade även nummerformatet till två decimaler.

1.3 Frågeställning och syfte

Studien ämnar undersöka korruption i de nordiska staterna Island och Sverige. Syftet är att undersökningen ska studera utvecklingen av graden av korruption som skett från år 2002 till 2017 och finna specifika, förklarande exempel på den oberoende variabeln. Genom att studera två stater med låga grader av korruption och dess utveckling, hoppas vi kunna hitta exempel på implementerad policy som har en hämmande effekt på korruption. Den instans som vi valt att fästa studien vid är ländernas rättsväsende, då vi föreställer oss att det är en institution som har stort inflytande och påverkan på korruptionen i landet. Studien kommer således baseras på forskningsfrågan:

Vilka lagförändringar inom rättsväsendet från år 2002 har haft en positiv effekt på graden av korruption på Island och i Sverige?

2 Teori

Nedan följer både en operationell definition av korruption och en generell definition av rättsväsende. Det är dessa avgränsningar och begreppsförklaringar som kommer ligga till grund för senare delar av uppsatsen. Därefter presenteras de tre olika teorier som genom uppsatsen avses prövas på fallen.

2.1 Operationell definition av korruption

För att framgångsrikt lyckas utveckla och pröva teorier relaterade till korruption är det avgörande att man utgår från en väl utarbetad och enhetlig definition som dessutom är operationell. Vilken denna formulering bör vara är dock omtvistat och har därmed gett utrymme för en rad olika varianter (Andersson et al. 2014:31f).

Det index vi kommer använda för att jämföra generell korruption mellan länderna, utformat av Transparency International, definierar korruption som “the abuse of entrusted power for private gain” (Transparency International 2018). Denna tolkning är liknande Världsbankens “the abuse of public office for private gain” (World Bank 2007:3). Både Transparency Internationals och Världsbankens definitioner går under den klassiska definitionen av korruption. De ger en bra grund till ämnets operationalisering men kvarlämnar en del utveckling. Vi har därför valt att försöka arbeta fram en definition som ger en tydligare avgränsning och som även är relaterbar till de teorier som vi ämnar applicera på studien.

Joseph Nye definierade banbrytande i sin artikel *Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis* från 1967 korruption som:

”Korruption är beteende som avviker från de normala plikterna för en offentlig roll på grund av privata hänsyn (till familj, andra närstående) och ger pekuniära eller statusmässiga fördelar; eller bryter mot regler som

förbjuder att vissa typer av privata hänsyn påverkar utövandet av det offentliga uppdraget.” (Nye citerad i Andersson et al. 2014:33).

Bland beteende Nye syftade på märks mutning, nepotism samt förskingring. Definitionen inkluderar däremot inte visst beteende som kan anses strida mot moralen. Huruvida handlingen stridit mot allmänhetens intresse är exempelvis inte relevant. Vidare menade Nye att denna definition möjliggör korruption som fenomen tillgängligt för mätbara studier. Trots att den har brister gällande inkludering av beteende, betecknar definitionen specifikt beteende typiskt för västvärlden. Detta gör studier om vad beteendet får för konsekvenser under olika omständigheter genomförbara (Nye 1967:419). Andersson et al framhåller att definitionen inte enbart inbegriper innehavaren av den offentliga maktställningen, utan även anhängiga. I denna avgränsning anses även givandet av statusmässiga, och inte endast ekonomiska, fördelar vara en del av beteendet (Andersson et al. 2014:33).

Ett alternativt vis att se på korruption är utifrån allmänintresset. Utifrån ett klassiskt nationalekonomiskt synsätt baserat på nyttobegreppet, går det att beskriva statlig korruption. Idén utgår ifrån att den offentliga verksamhetens syfte är att tjäna allmänintresset och samhällsintresset. Allmänhetens vilja står för de åsikter och värderingar som med majoritet vunnit utslag i samhället och offentliga tjänstemän bör handla för att frambringa så stor nytta av detta som möjligt. Politiker och tjänstemän bör därför handla på ett sådant sätt att de på både kort och lång sikt bringar så mycket nytta som möjligt till allmänheten. I ESO-rapporten 2013:2 beskrivs synsättet som: “Idén är alltså att det är resultatet, effekterna av offentliga befattningshavares handlingar som räknas när vi bestämmer vad korruption är, inte om de handlar i överensstämmelse med givna regler” (Bergh et al. 2013:37f). Statlig korruption kommer att definieras som när politiker eller tjänstemän väljer att åsidosätta allmänintresset för att istället maximera sin egen nytta och gynna det egna intresset. Denna typ av definition är fortfarande bred men fångar essensen av korruptionsproblemet, genom att vinkla problemet mot själva skadorna. Förutom att korruption skadar demokratin och dess institutioner bidrar den även till att exkludera medborgarna ur den demokratiska processen. Medborgarna blir “diskriminerade”.

“Staten bör i princip behandla alla medborgare lika, och alla medborgare har samma rättigheter gentemot det offentliga. När offentliga befattningshavare bryter mot normen om opartiskhet/icke-diskriminering för privat vinnings skull är det korruption och underminerar legitimiteten för det politiska systemet” (Bergh et al. 2013:39).

Det är även relevant att framhålla det faktum att det finns högst olika nivåer av korruption. Ibland talar man om differensen mellan grand corruption samt petty corruption. Den förstnämnda avser korruption inom den högsta makteliten på politisk och administrativ nivå. Petty corruption däremot sker på en mer lokal nivå i interaktion mellan invånare och lägre byråkrater inom statsapparaten. Skillnaden, mellan grand och petty corruption påvisar tjänstemäns varierande tillgång till makt beroende på ställning (Bergh et al. 2013:43f).

Definitionen som vi kommer använda oss av under studien blir följande: "Korruption är när offentliga befattningshavare bryter mot lagen samt normer om att följa allmänhetens vilja och därigenom utnyttjar sin maktposition för privat vinnings skull". Formuleringen bygger vidare dels på den generella definitionen, dels på definitionen gällande allmännytta samtidigt som den väger in Nyes tankar. Med privat vinning menas inte självklart att den offentliga befattningshavaren direkt själv gynnas utan även andra individer inkluderas. Den begränsar inte heller den fördel som erhålls som ekonomisk, utan förmånen kan komma i olika former såsom materiella och statusmässiga.

Som tidigare understrukit är korruption ett komplext och i många fall undagömt problem som är problematiskt att studera och framför allt mäta. Majoriteten av forskning som syftar att estimerar korruption sker genom perceptionsbaserade studier. Detta innebär att man undersöker medborgare eller sakkunnigas uppfattning och erfarenhet av korruption i landet. Samtliga projekt och studier som ligger till grund för denna uppsats har skett på detta vis. Utförligare förklaring finnes under 1.2 Material. Givetvis är inte denna metod felfri, det är exempelvis inte säkert att uppfattningen om korruption överensstämmer med verklighetens korruption. Det ligger i sakens natur att de individer med mest insikt i frågan, utövarna själva, inte har intresse av att avslöja aktiviteten. Forskningsstrategin har även ett inneboende problem i tidsaspekten som möjliggör att följa förändringar över tid. Metodologin utvecklas och förändras på så vis mellan studeringstillfällen. Korruptionsindex tenderar dessutom att ställa länder i relation till varandra, vilket gör att ett enskilt land påverkas av andra länders utveckling, i synnerhet gällande rankning. Jan Teorell betonar att man istället för att se dessa studier som formuleringar över länders korruption över tid, bör avläsa korruptionsskillnader mellan länder vid ett visst tillfälle för att få en mer representativ bild. Med tanke på att indexen inte heller redovisar varken olika typer av korruption eller specifikt i vilken sektor korruptionen sker är det viktigt att komma ihåg att materialet inte utgör optimal grund för framtagandet av åtgärder och strategier för att hantera problematiken med korruption. Det är

därför svårt att utifrån indexen se om ett visst ingripande fått verkan (Andersson et al. 2014:60, 62f, 66–70).

2.2 Generell definition av rättsväsende

En stats rättsväsen består av de myndigheter som har ansvar för rättssäkerhet och rättstrygghet. Däribland, ingår domstolar som en viktig beståndsdel i systemet. Det är avgörande att dessa är oberoende av andra myndigheter och institutioner (Sveriges Domstolar 2016). Nationalencyklopedin definierar rättsväsen som de myndigheter vars huvudsakliga uppdrag är att realisera de lagar som ligger till grund för relationen mellan individer och det offentliga, med betoning på domstolarna (Nationalencyklopedin, “Rättsväsen”). Förutom, domstolarna så ingår även polisväsendet och dess upprätthållande av lag i rättsväsendet. Då båda institutionerna bidrar till medborgarnas tillit och förtroende för landets lag och rätt, blir det viktigt att inte exkludera någon av instanserna i analysen.

Rättsväsendet behandlas både i det index vi valt att använda från World Economic Forum samt World Banks projekt. I World Economic Forums årliga Global Competitive Index från 2017–2018 inkluderas dels rättsligt oberoende, dels favoritism i beslut om tjänstemän. Rättsligt oberoende handlar om hur oberoende rättssystemet är från influenser av regeringen, individer och företag (World Economic Forum 2017c). Favoritism i beslut om tjänstemän behandlar i vilken utsträckning tjänstemän visar tecken på favoritism till väl anslutna företag och individer när de fattar policy- och upphandlingsbeslut (World Economic Forum 2017a). World Banks tolkning av Rule of Law utgår huvudsakligen från hur pass följsam rättsstaten är enligt de konstaterade reglerna som finns i samhället.

2.3 The indirect big bang approach

The indirect big bang approach är en teori utvecklad av Bo Rothstein, baserad på en idé som fokuserar på vikten av att anti-korruptions reformer sker indirekt via “normala” reformer snarare än direkt införande av anti-korruptionspolitik. Förändringarna måste upplevas som en förbättring gentemot det nuvarande systemet snarare än något som ska motverka den interna

problematiken. En stats korruption är historiskt sett fastrotad och drivs genom arbetet i både formella och informella institutioner. Institutionerna är svårförändrade då de genererar skydd från korruptionsfrämjande mekanismer. Om en agent ämnar förändra en liten del av institutionerna, kommer det med stor sannolikhet slå tillbaka, då de nya institutionerna kommer övertas av de korrupta nätverk som dominerar. Vilket i sin tur leder till ökad misstro bland folket och bidrar till att minska legitimiteten för institutionerna (Rothstein 2011:240).

‘Endemic corruption is not some flaw that can be corrected with a technical fix or a political push. It is the way that the system works, and it is deeply embedded in the norms and expectations of political and social life. Reducing it to less destructive levels – and keeping it there – requires revolutionary change in institutions’ (Diamond i Rothstein 2011:246).

Rothstein menar därför att i en korrupt miljö så kommer även de agenter som anser korruption vara moraliskt fel delta, då de inte ser någon poäng i att inte delta. För att motverka korruptionen är det alltså poänglöst att fokusera på det moraliska. Istället måste fokus ligga på att förändra förväntningen av vad alla andra agenterna förväntas göra vid tillfällena som möjliggör korrupt beteende (Rothstein 2011:246).

Teorin pekar inte ut någon specifik institution som mer viktig vid förändring. Att direkt motverka korruption kommer inte att leda till en förändring om det inte följs av en indirekt förändring där institutioner går från att hålla fast vid enskilda intressen till att främja allmänheten och opartiskhet.

“If the anti-corruption policy measures are limited to the introduction of small measures (‘entry points’), they will not convince enough agents that continuing their corrupt practices are no longer a viable option and the likely result is that the system will not reach the crucial ‘tipping point’ but slide back into its old practices of systemic corruption” (Rothstein 2011:246).

2.4 Principal-agentteorin

Principal-agentteorin, som den är utvecklad av bland annat Susan Rose-Ackerman (1978) och Robert Klitgaard (1988), används för att gestalta förhållandet mellan principals, uppdragsgivare, och agents, aktörer. Teorin utgår från föreställningen att uppdragsgivaren och aktörens intressen skiljer sig åt på grund av asymmetrisk information. Asymmetrisk

information innebär att parterna har tillgång till olika förhandsfakta, vilket påverkar deras utgångspunkter. Detta är vanligtvis till fördel för aktören, men uppdragsgivaren är emellertid den som befäller reglerna gällande förhållandets pay-off. Vid en studie om exempelvis byråkratisk korruption skulle aktören tituleras byråkrat och uppdragsgivaren skulle vara folkvald eller på annat vis utsedd tjänsteman. Rörande politisk korruption däremot är aktören tjänstemannen och uppdragsgivaren är det röstande folket.

Problematiken, tillika teorins kärna, uppstår följaktligen när aktören, som förväntas följa och uppfylla uppdragsgivarens vilja, handlar utifrån eget intresse. Detta kan uppkomma på grund av att en tredje person, som tjänar på att aktören handlar i en viss riktning, försöker influera aktören, inte sällan med hjälp av ekonomiska medel. Vanligtvis har inte uppdragsgivaren resurser nog att övervaka aktörens steg till full implementering, vilket gör att endast slutprodukten bedöms. Trots att handlingen inte utförts på korrekt vis kan uppdragsgivaren ändå vara tillfredsställd med resultatet. Resultatet avgörs oftast inte av aktörens handlingar, utan påverkas endast av dem (Rose-Ackerman 1978:6f; Klitgaard 1988:69–72).

2.5 Common pool resource-teorin

Common pool resource-teorin (CPR-teorin) introducerad av Elinor Ostrom syftar till att förklara hur en grupp av ömsesidigt beroende individer kan organisera sig för att fortsätta uppnå fördelar utan att lockas av möjligheter till att “free-ridea”, det vill säga undvika ansvar eller agera opportunistiskt (Ostrom 2007:29). Ostrom illustrerar teorin med ett exempel: Föreställ er en sjö med flera oberoende fiskare. Alla vill maximera sin vinst, vilket görs genom att fiska så mycket som möjligt. Men om alla fiskare fiskar med maximal kapacitet kommer sjön snart bli utfiskad. Det ligger i alla fiskares intresse att sjöns fiskpopulation hålls vid liv. Nyttan för att bibehålla populationen är högre än nyttan av att göra maximal vinst på fiskandet. Alla fiskares ömsesidiga beroende av fiskpopulationen leder till institutionalisering (Ostrom 2007:29–55). Institutionen som skapas är nu en kollektiv nyttinghet och således tar ett nytt kollektivt problem plats, detta då institutionen i sig själv är en “vara”.

Det är svårt att garantera etablerande av effektiva institutioner endast utifrån dessa kollektiva problem. Ostrom visar dock på flera exempel där aktörer löst problemen och upprättat effektivt fungerande institutioner (Ostrom 2007). Ostrom anser att:

“An individual's choice of behavior in any particular situation will depend on how the individual learns about, views, and weighs the benefits and costs of actions and their perceived linkage to outcomes that also involve a mixture of benefits and costs” (Ostrom 2007:33).

Vidare söker hon efter någon som kan bidra till teorin som hon kallar “*behavioral theory of rational action*” (Rothstein - Teorell 2015:242) för att förklara hur individer lyckas med att implementera effektiva institutioner. I artikeln Getting to Sweden Part II använder sig Rothstein och Teorell av grunderna i Ostroms CPR-teori, “what we propose is a model where the state agents are the fishermen, and their corrupt, patrimonial or otherwise dysfunctional behaviour is their laying of too many nets in the same lake, with short-term benefits reaped by each but long-term harm incurred on all” (Rothstein - Teorell 2015:242).

3 Analys

Nedan följer redogörelser för fallen Sverige och Island. Respektive del inleds med historisk bakgrund för att öka förståelsen för ländernas kontext. Därefter beskrivs situationen inom uppsatsens tidsram med hjälp av diverse rapporter och statistik från de index och projekt som presenterades i 1.2 Material. Detta kompletteras med de för fallen relevanta lagförändringar som implementerats under given period, i försök att koppla förändringar i graden av korruption med korruptionshämmande reformer. Vi vill tillägga att vid studie av exempelvis Luganokonventionen från 2007 var det inte möjligt att finna information om implementering på Islands regerings officiella hemsida. Däremot, fanns informationen att tillgå på Europeiska unionens hemsida över EU-lag, EUR-Lex. Detta innebär att det i förlängningen är möjligt att vi omedvetet undgått lagförändringar som potentiellt skulle vara relevanta för vår studie.

3.1 Sverige

Vid 1800-talets början var Sverige en stat som präglades av korruption och ett patrimonialt styre (Teorell – Rothstein 2015:218), där den exekutiva makten utgick från ledaren som besitter personlig makt och organisationens mekanismer påminner om traditionell familjehushållsstruktur (Adams:2). Teorell och Rothstein menar att flera faktorer låg till grund för 1800-talets utveckling till en Weberiansk, byråkratisk stat. Trots att det mellan 1845 och 1878 implementerades fler än tjugo olika politiska reformer i syfte att motverka den strukturella korruptionen, bevisas att beteendet inom den offentliga förvaltningen började förändras redan före reformprogrammet (Teorell – Rothstein 2015:218). Likt forskning påvisar råder det inget universellt samband mellan krigsföring och byråkratiska reformer men i fallet Sverige verkar förlusten av Finland till Ryssland i början av 1800-talet fått stor inverkan både på det politiska systemet och Högsta domstolens oberoende. I synnerhet förlusten tycks ha spelat stor roll för elitens tankesätt då självbilden av Sverige som suverän stat skadades (ibid:229ff). Denna förändring tillsammans med liberalismens intåg i landet skapade en ny, hållbar balans (Rothstein – Teorell 2015:239, 250).

Ur internationellt perspektiv har Sverige idag låg grad av korruption. Enligt Transparency International Corruption Index 2017 rankas landet på sjätte plats (Transparency International 2018a). Sverige ligger samtidigt på sjunde plats på World Economic Forums Global Competitive Index 2017–2018 (World Economic Forum 2018d). 37 procent av Sveriges befolkning bedömer att korruption är ett utbrett problem i landet (European Commission 2017b:17).

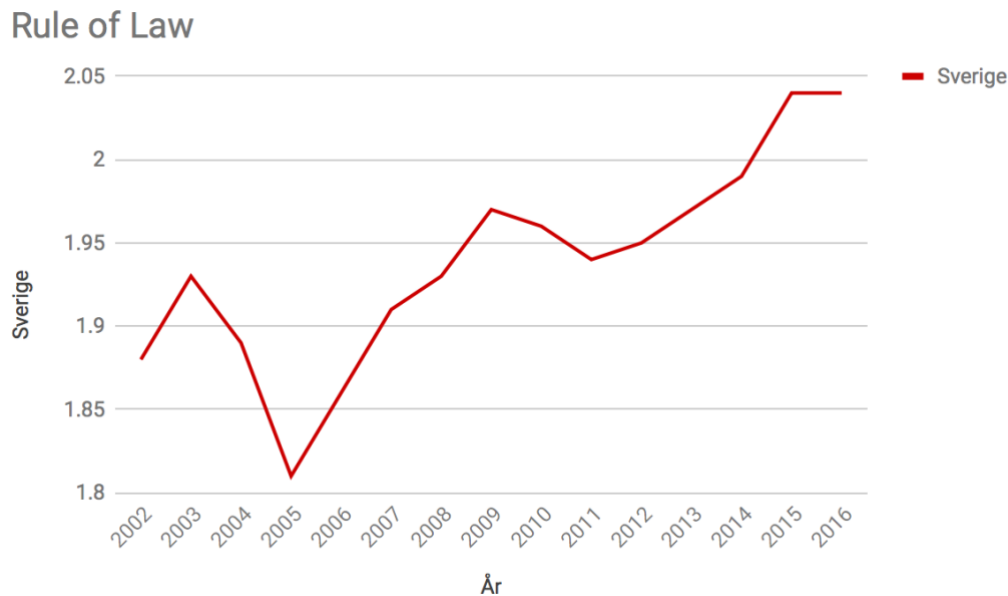


Diagram 1 visar rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer utifrån respondenternas uppfattning och förtroende gällande detta i Sverige. Indexet har skalan -2,5 till 2,5. Källa: World Banks DataBank Worldwide Governance Indicators 2002–2016.

Sedan år 2002 har flera förändringar i det svenska rättsväsendet skett. De förändringar som skett kan till stor del anses vara av mindre skala, då det svenska rättsväsendet redan är en väletablerad institution. Trots sin väletablerade position har inte all utveckling som skett haft en positiv effekt. I World Bank Worldwide Governance Indicators Rule of Law (se diagram 1) kan det utläsas att Sverige ibland har negativa trender. Vad innebär då dessa trender? Rule of Law behandlar rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer utifrån respondenternas uppfattning och förtroende gällande detta. Därtill, inkluderas bland annat samhällsregler och lagar, tillit specifikt till polis och domstolar samt sannolikheten för brott. Huruvida medborgarnas uppfattning om Rule of Law i Sverige och mängden korruption i rättsväsendet korrelerar med varandra är svårt att säga.

De förändringar som skett i rättsväsendet sen 2002 kan delas in i olika grupper. Delvis är det implementeringar av nya lagar, förordningar som komplementerar äldre regler, förordningar

för rättsväsendets olika delar och beslut från EU som ska implementeras. Oavsett vilken typ av förändring som implementerats, kan de tänkas påverka utfallet av korruptionsgrad. År 2002 infördes lag 2002:599 om grupprättegång och lag 2002:1022 om revision av statlig verksamhet med mera. Därefter, har det följt en del förändringar till;

Förordning 2002:265 om underrättelse till datainspektionen om vissa domar och beslut

Förordning 2003:69 om samarbete med den internationella brottmålsdomstolen

Förordning 2003:234 om tiden till tillhandahållande av domar och beslut, m.m.

Lag 2003:333 om Lagrådet

Lag 2003:493 om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil och kommersiell natur

Förordning 2005:97 med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

Lag 2006:502 med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol

Förordning 2007:755 om det allmänna myndighetsregistret

Lag 2007:772 Om dokumentation av muntlig bevisning genom ljud- och bildupptagning

Lag 2009:400 Offentlighets- och sekretesslag

Polisdatalag 2010:361

Häkteslag 2010:611

Polisdataförordning 2010:1155

Lag 2010:1390 om utnämning av ordinarie domare

Delgivningslag 2010:1932

Tillkännagivande 2011:405 om staters tillträde till Luganokonventionen

Kustbevakningsdataförordning 2012:146

Förordning 2014:1085 om rättsväsendets informationshantering

Åklagardatalag 2015:433

Domstolsdatalag 2015:728

Sverige - Corruption Perceptions Index



Diagram 2 visar generell korruption, som uppfattad av experter och affärspersoner, över tid i Sverige. Indexet har skalan 0 till 100. Källa: Transparency Internationals Corruption Perceptions Index 2003-2018a.

I Sverige sjunker värdet på Rule of Law efter år 2003 fram till 2005 där det sker en vändpunkt och då ökar någorlunda kraftigt fram till år 2009, när det återigen efteråt minskar fram till år 2011. Värt att beakta är dock att den andra minskningen är minimal, från 1,97 till 1,94. Därefter, sker återigen en ökning (se diagram 1). Svackan som uppkommer i Rule of Law efter år 2003 visar däremot inte någon korrelation med Transparency Internationals Corruption Perceptions Index där värdena pendlar upp och ner under dessa år (se diagram 2). Inte heller den andra minskningen i Rule of Law korrelerar med utvecklingen i Transparency Internationals Corruption Perceptions Index (se diagram 1 och 2). Det finns alltså ingen direkt koppling mellan Rule of Law och den generella graden av korruption i Sverige.

Att det skulle finnas någon eller några specifika implementeringar under år 2002/03 som orsakat den nedåtgående trenden är det svårt att uttala sig om, då tidigare beslut från 2000-talet kan tänkas spela in. Däremot, skulle den positiva utvecklingen från 2005 och framåt kunna bero på det ökade samarbetet med Internationella brottmåldomstolen samt de nya förordningarna som kom att gälla i den Europeiska gemenskapen kring bland annat bevisupptagning i mål och ärenden av civil och kommersiell natur. Där fick justitiedepartementet en central roll gällande att informera domstolarna och söka lösningar på svårigheter som kan uppstå vid bevisupptagning i en annan medlemsstat (SFS 2003:483).

Från och med runt år 2007 påbörjades en trend där förordningar och lagar lägger en större vikt på behandling av personuppgifter, både för civila och tjänstemän. Dels så införs det allmänna myndighetsregistret hos Statistiska centralbyrån (SCB 2008), men även lagar om datahantering för behandling av personuppgifter införs. Dessa, syftar till att möjliggöra behandling av personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt inom rättsväsendet samt skydda människor från att deras personliga integritet kränks vid en sådan behandling.

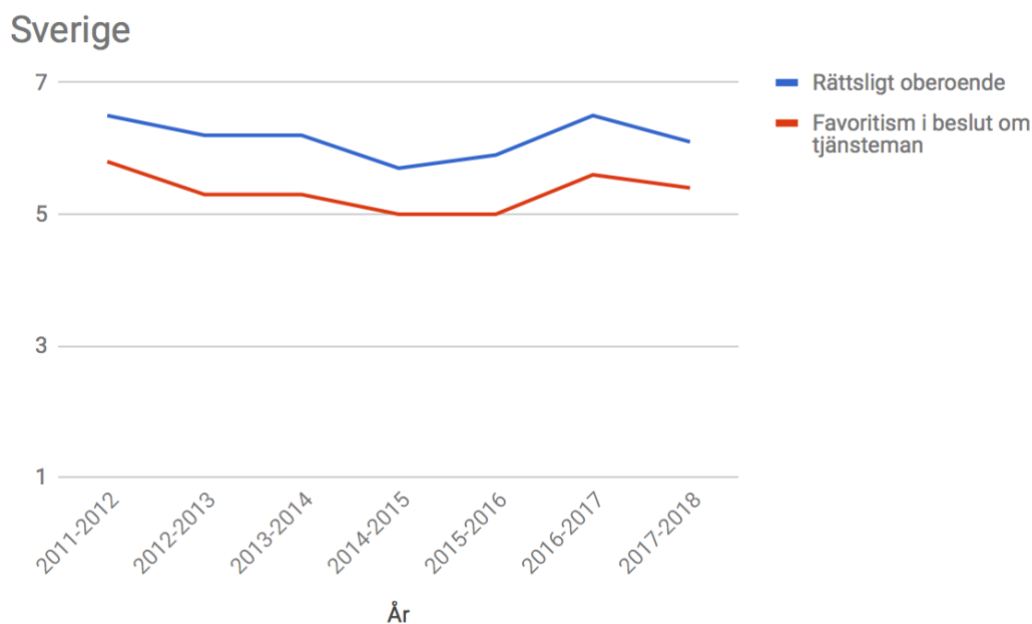


Diagram 3 visar komponenterna rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman för Sverige. Indexet har skalan 1 till 7. Källa: World Economic Forums The Global Competitiveness Report 2011–2018.

World Economic Forums The Global Competitiveness Report visar utvecklingen av rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman från åren 2011–2012 och framåt i Sverige (se diagram 3). Båda komponenterna påvisar negativa trender från 2011–2012 fram till 2014/2015. Därefter, sker en positiv utveckling fram till 2016/2017 där trenden återigen går mot det negativa. Vid jämförelse av Transparency Internationals Corruption Perceptions Index (se diagram 2) och World Economic Forums The Global Competitiveness Report (se diagram 3) går det att se samband i utvecklingen. Den utveckling som sker i diagram 3 (World Economic Forum) korrelerar dock inte med utvecklingen av Rule of Law. Den positiva trenden som sker i komponenten rättsligt oberoende skulle kunna vara en effekt av det ökade arbetet kring personuppgifter samt den uppdaterade lagen 2010:1390 om utnämning av ordinarie domare.

Ungefär sjuttio procent av svenskarna anser att rättssystemets, däribland, domstolar och domare, oberoende är mycket bra eller ganska bra. Cirka tio procent av de som är av uppfattningen att rättssystemets oberoende är mycket dåligt eller ganska dåligt menar att detta framför allt beror på inblandning eller tryck från regering eller politiker (European Commission 2017a:37f). Samtidigt, tror nästan var femte svensk domare att domare i Sverige de senaste två åren blivit utsedda av andra anledningar än erfarenhet och förmåga (European Network of Councils for the Judiciary 2017:47).

Enligt Brottsförebyggande rådets Nationella trygghetsundersökning hade 55 procent av svenska befolkningen år 2017 mycket eller ganska stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Det är en minskning med sex procentenheter jämfört med föregående år. Även det året såg en försvagning från året dessförinnan. Dock uppmättes mellan 2008 och 2014 ett stabilt förtroende på cirka sextio procent. 2017 års mätning är åter ungefär den nivå som uppmättes vid mätningens början 2006 och 2007 (Brottsförebyggande rådet 2018:22).

Rättsväsendets olika instanser har också fått sina "arbetsuppgifter" uppdaterade under tidsspannet 2002–2016/17. Dessa förordningar ämnar uppdatera instansernas arbete så att det ligger aktuellt i tiden. Dessa lagar ligger till grund för rättsväsendets funktioner, då det ger institutionen dess struktur. T.ex. har polismyndigheten fått polislagen uppdaterad med nya förordningar, Förordning 2014:1102

7 § Polismyndigheten ska senast den 31 mars varje år i en skrivelse till regeringen redogöra för den verksamhet med särskilda utredningar som under föregående år har bedrivits enligt förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare. Förordning (2015:786) (SFS 2017)

7§ är ett exempel av flera nya förordningar som ämnar öka institutionernas transparens.

Group of States against Corruptions (GRECO) compliance report gällande Sverige från 2013 behandlar gruppens rekommendationer om ökad transparens av politiska partiers finansiering. (Group of States against Corruption 2013). Vid motsvarande rapport 2018 hade fokus dock skiftat till korruptionsåtgärder rörande parlamentsledamöter, domare och åklagare. Rapporten fastställer att en uppförandekod för riksdagsledamöter har implementerats på tillfredsställande vis. Uppförandekoden gäller föreställningar om intressekonflikter, finansiella intressen samt mutor och gåvor. Även ny lagbestämmelse om registrering av gåvor till ledamöter av parlamentet har implementerats. Däremot hade GRECOs önskan om en extern grupp för övervakning av parlamentet inte fullföljts. Den nuvarande mekanismen är inte tillräckligt för att bevaka uppförandekodens tillämpning (Group of States against Corruption 2017).

3.2 Island

Island blev självständigt från Danmark 1918, men deras unionsavtal upphörde inte förrän 1944 varefter Island utropades till republik. Fram till 1830-talet tycks det inte förekommit

någon väsentlig motvilja mot det danska styret. Island förefaller ha varit en direkt del av den danska administrationen (Nationalencyklopedin, "Island"). Med tanke på detta, och i kombination med den tämligen skrala faktamängd om Islands politiska utveckling gällande korruption under 1800-talet, kommer följande avsnitt initialt baseras på forskning om Danmark.

Teorell och Rothstein menar att Danmark på många vis följde samma bana som Sverige mot att bli en Weberiansk stat. Precis som Sverige förlorade Danmark också ett antal krig, i synnerhet mot Ryssland. Istället för att söka revansch förlikade de sig med utfallet och genomgick administrativa förändringar (Teorell – Rothstein 2015:231f). Danmark såg i början av 1800-talet djupa konsekvenser för landet efter krig mot England samt finanskris med efterföljande nedgång av lantbruket. Hur styret hanterar krissituationer är ofta kännetecknande för systemets funktionsduglighet. Förvaltningen var vid denna tid inte tillräckligt utvecklad för att eliminera, eller ens förhindra, tjänstemäns oärlighet i form av korruption. Framförallt, var det bristen på systematisk kontroll av tjänstemännen samt bristen på formellt oberoende mellan den privata sfären och den offentliga förvaltningen som var det stora problemet. Korruptionsfallen gällde huvudsakligen individuella tjänstemän i lokala förvaltningar (Frisk Jensen 2013:258f). För att komma till grund med problemen inrättades tillitsgivande institutioner och domstolar. Med tanke på avsaknaden av strukturell korruption inom statsförvaltningen var förtroendet fortfarande tillräckligt intakt för att den nya förvaltningen skulle bli lyckad (ibid:261ff).

Länders grad av korruption har visat sig vara mycket stabil (Rothstein – Teorell 2015:239). Men i Islands fall fick detta en grav vändning vid finanskrisen 2008. Från att några år tidigare rankats som världens minst korrupta stat, i princip fritt från korruption, av Transparency International uppkom information om att enskilda individers korrupta beteende möjligtvis låg till grund för krisen (Erlingsson et al. 2016:553ff). Informationen fick konsekvenser för islänningarnas uppfattning om korruption. Studier av Icelandic National Election Study visar att på frågan "Hur utbredd tror du att korruption är bland isländska politiker?" svarade 5,6 procent Våldigt utbredd år 2003 samt 33,7 procent samma sex år senare 2009. Det skall dock understrykas att 24,8 procent 2003 svarade Ganska utbredd och 43,4 procent 2009. Nästan var fjärde islänning trodde därmed redan 2003 att korruption var ett ganska utbredd problem. En markant skillnad uppvisar svaret Sker knappt alls med 20,1 procent 2003 och senare 1,5 procent 2009 (ibid:563).

Både instanser inom regeringen och centralbanken pekades ut som vårdslösa i upptakten till finanskrisen och flera allvarliga brister i den offentliga förvaltningen uppdagades genom en speciellt tillsatt kommissions rapporter (Erlingsson et al. 2016:555). Enligt Group of States against Corruption (GRECO) hade 2015 endast 30 procent av islänningarna förtroende för rättsväsendet som helhet (Group of States against Corruption 2015:4). Detta, kan ställas i relation till åren före 2008 då förtroendet varierade mellan 50 och 60 procent. Att återställa förtroendet för systemet tar tid (Sustainable Governance Indicators 2017:30). GRECO givit Island rekommendationer på nödvändiga åtgärder för att komma till bukt med problemen. Dessa, inkluderar bland annat införandet av en uppförandekod för parlamentsledamöter, system med större oberoende i åklagarbeslut samt se över rutinen för nominering, val och utnämning av medlemmar av domstolar för att tillgodose garantier för opartiskhet (Group of States against Corruption 2015). Detta, är nämligen problematiskt på Island där i princip samtliga domare är utbildade på samma universitet. Många anser att dessa är partiska och det finns tillfällen då domarna röstat taktiskt i relation till vilket parlamentsparti de blivit utsedda av (Sustainable Governance Indicators 2017:30).

Island - Corruption Perceptions Index

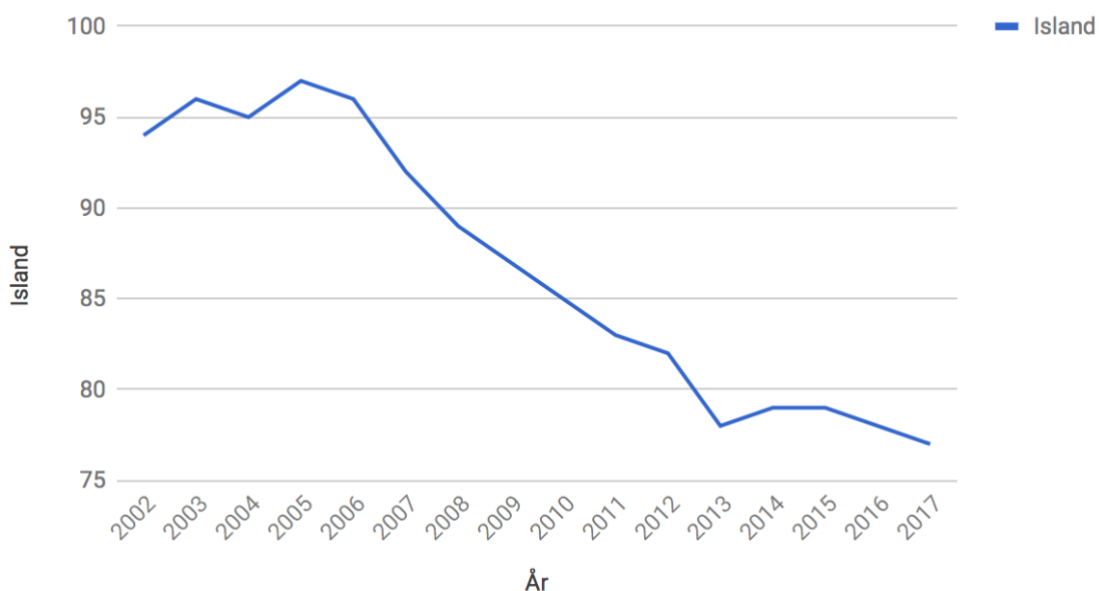


Diagram 4 visar generell korruption, som uppfattad av experter och affärspersoner, över tid på Island. Indexet har skalan 0 till 100. Källa: Transparency Internationals Corruption Perceptions Index 2003-2018a.

Island var under början av 2000-talet ett av världens mest korruptionsfria länder. År 2005 rankades Island till och med som etta i världen enligt Transparency Internationals Corruption

Perceptions Index (Transparency International 2006). Därefter, tappade dock Island poäng och föll i en negativ trend fram till och med år 2013 (se diagram 4). Precis som i Sverige har Islands rättsväsende genomgått en del förändringar sen 2002. Trots de höga värdena i början av 2000-talet syns inga större positiva trender efter påbörjandet av den negativa utvecklingen efter 2005. Inte heller i World Banks Rule of Law påvisar Island några större positiva trender efter år 2005 (se diagram 5). Istället faller värdena från att ligga på 1,95 år 2005 till 1,51 år 2016.

De förändringar som skett i det isländska rättsväsendet sen 2002 kan delas in i olika grupper. Delvis är det implementeringar av nya lagar, förordningar som komplementerar äldre regler samt förordningar för rättsväsendets olika delar. Till skillnad från Sverige är Island inte medlem i EU men Island är dock precis som Norge och Lichtenstein medlem i EES och EFTA (EUR-Lex 1994; European Free Trade Association 2013). Vilket leder till mindre gemensamma förordningar samt avsaknad av krav på implementering av en del EU-lag. Oavsett vilken typ av förändring som implementerats, kan de möjligtvis tänkas påverka utfallet av korruptionsgrad. En del av de implementeringar som gjorts är:

No. 90/1996 Police act
No. 15/1998 Act on the judiciary
No. 77/1999 Act on professional lawyers
No. 926/2004 Regulation on management of personal information by the police, No. 322 9 April 2001 with amendment no. 926/2004
No. 1192/2005 Regulations respecting lawyers' trusteeship accounts et al.
2.12.2005 Agreement between Eurojust and the Republic of Iceland (Stjornarradid, 2005)
No. 52/2006 Act on the Icelandic coast guard
No. 53/2006 Act on Collection of Evidence Relating to Alleged Violations of Intellectual Property Rights
No. 64/2006 Act on measures against money laundering and terrorist financing
2007 Islands acceptande av Luganokonventionen (EUR-Lex 2007)
No. 82/2008 Civil Protection Act
No. 88/2008 Exerpts [*sic!*] Law on Criminal Procedure
No. 386/2009 Regulation No. 386/2009 on the transposition of Regulation (EC) No. 1781/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 on information on the payer accompanying transfers of funds.
No. 651/2009 Regulation on the legal status of arrested persons, interviews by the police etc
No. 175/2016 Regulation on the handling of notifications of alleged money laundering or terrorist financing.

En skillnad värd att notera mellan Sverige och Island är faktumet att fler befintliga förordningar får tillägg snarare än att en ny förordning som involverar de äldre reglerna läggs till. Trots att Island aldrig varit medlem i den Europeiska Unionen, har medlemskapet i EG

(Europeiska Gemenskapen) innan EUs grundande och EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) haft inverkan på de förordningar och konventioner som accepteras av landet. Avtalet mellan Eurojust och Island innebar bland annat ett ökat samband mellan EUs medlemsstater och Islands rättsväsende, för bekämpning av terrorism och brottslighet. Avtalet avser också behandling av personuppgifter. Precis som i Sverige infördes ett flertal förändringar kring skydd och behandling av personuppgifter på Island. Dessa förändringar skedde förhållandevis tidigt, se No. 926/2004.

I World Banks Rule of Law finns endast ett fåtal korta positiva utvecklingar, nästan all utveckling som sker i grafen har en negativ tendens (se diagram 5). På grund av, att den utveckling som skett till stora delar är negativ, blir det svårt att försöka finna samband mellan implementering av nya lagar och förordningar, och dess korruptionshämmande effekter. Det går inte heller utifrån diagrammet att dra någon slutsats kring huruvida den negativa trenden beror på att de nya lagar och förordningar som implementerats ger en negativ effekt eller ifall det är individens egna handlingar som kommit att ge den negativa utvecklingen av Rule of Law.

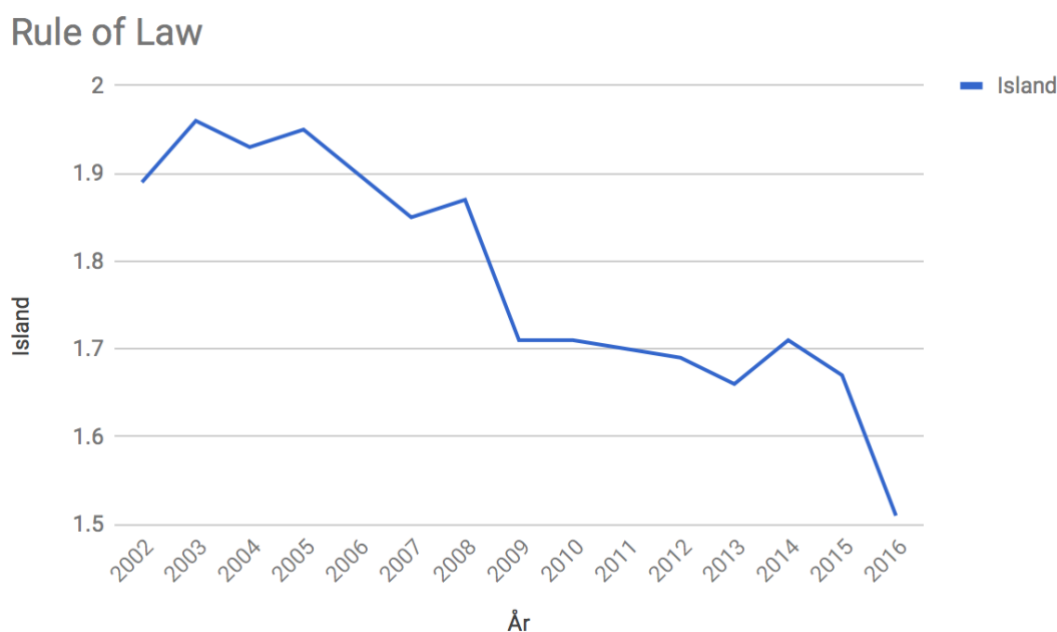


Diagram 5 visar rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer utifrån respondenternas uppfattning och förtroende gällande detta på Island. Indexet har skalan -2,5 till 2,5. Källa: World Banks DataBank Worldwide Governance Indicators 2002–2016.

World Economic Forums The Global Competitiveness Report visar utvecklingen av rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman från åren 2011–2012 och framåt i Island (se diagram 6). Utvecklingen av rättsligt oberoende i positiv eller negativ riktning kan anses vara

ganska liten, då värdena först minskar fram till år 2014–2015 för att sedan öka. Den största skillnaden mellan något av mätvärdena är 0,3 (se diagram 6). Med så pass små skillnader över åren 2011–2012 till 2017–2018 kan de isländska värdena av rättsligt oberoende tänkas vara stabila. Även grafen för favoritism i beslut om tjänsteman inleds med en parallellt negativ utveckling. Dock, vänder den negativa utvecklingen en mätperiod tidigare för att inleda en positiv trend.

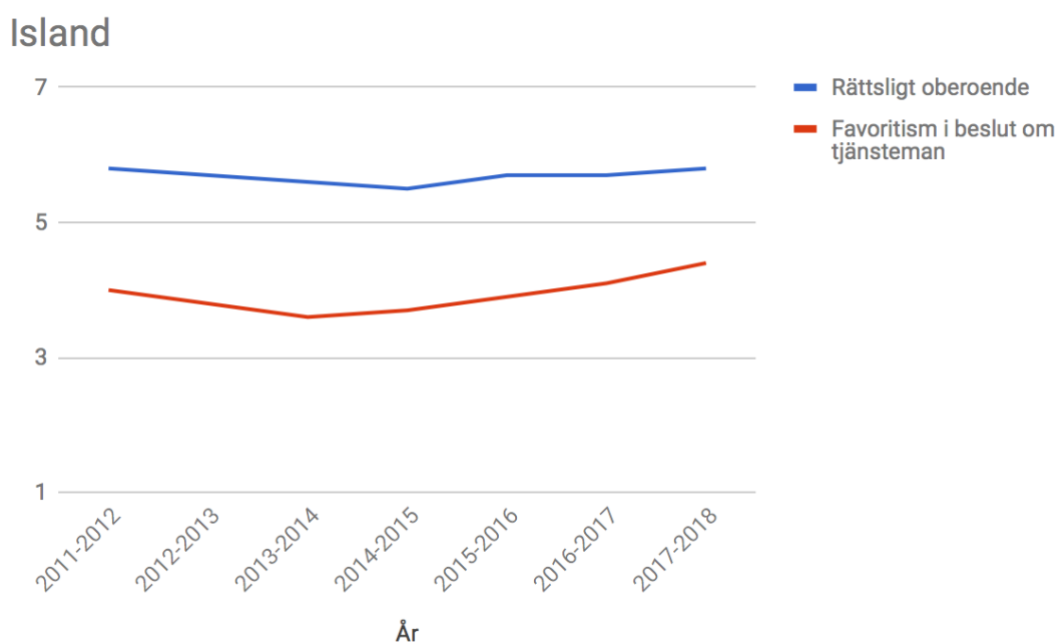


Diagram 6 visar komponenterna rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman för Island. Indexet har skalan 1 till 7. Källa: World Economic Forums The Global Competitiveness Report 2011–2018.

De små negativa förändringarna och därefter den positiva utvecklingen som som sker i World Economic Forums The Global Competitiveness Report (diagram 6) korrelerar varken med utvecklingen i Transparency Internationals Corruption Perceptions Index (diagram 4) eller utvecklingen i World Banks Rule of Law (diagram 5) under samma tidsperiod. En positiv utveckling av ökat rättsligt oberoende och en negativ trend av rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer, tyder på att det är någonting mer än bara institutionen som helhet som orsakat den negativa utvecklingen på Island.

Rättsväsendets olika instanser har också fått sina arbetsuppgifter uppdaterade under tidsspannet 2002–2016/17. Dessa, förordningar ämnar att uppdatera instansernas arbete så att det ligger aktuellt i tiden. Dessa, lagar ligger till grund för rättsväsendets funktioner, då det ger institutionen dess struktur. Dessa, förordningar tar sig ofta i form av uppdatering av de befintliga akterna snarare än nya förordningar som ämnar komplettera de befintliga. Ett exempel på det är No. 90/1996 Police act. En viktig instans i det isländska rättsväsendet är

kustbevakningen som fick en ny förordning 2006, No. 52/2006. De delar av rättsväsendet som är mest betrodda är polisen samt kustbevakningen, men under 2017 uppkom det vissa problem angående polisens risk för politisk påverkan. Detta i sig kan hindra upplysningen av ytterligare problematik då det eventuellt kan ligga i makthavares intresse att detta inte upptäcks (Group of States against Corruption 2018:7).

Enligt GRECOs senaste rapport från april 2018 menas det att trots isländska regeringens inrättande av en anti-korruptionsgrupp 2014 har denna inte färdigställt varken strategiska åtgärder eller generella policier för att bekämpa utvecklingen. Gruppen har till uppgift att utifrån GRECOs rekommendationer förändra och implementera de lagar som berörs. Rapporten uttrycker besvikelse över att fler konkreta resultat inte uppnåtts. Det finns dock mekanismer och enheter inom Islands offentliga förvaltning som indirekt förebygger korruption och främjar integritet. Detta handlar i synnerhet om mindre lagändringar inom offentlig förvaltning. I rapporten diskuteras även den uppförandekod som presenterades i föregående utgåva. Till stor del handlar den om att säkerställa att officiella och privata intressen ytterligare åtskiljs. Även registrering av finansiella intressen samt gåvor och dylikt krävs av makthavare i offentliga sektorn. Vidare rekommenderar GRECO Island ytterligare stärkande av rättssäkerheten och toppledande funktioners oberoende med hjälp av tydliga arrangemang, utökande av registreringssystem samt återkommande återkoppling. Rapporten vidhåller dock att Islands informationslag, vilken skyddar persondatauppgifter, har reviderats beträffande regler hur kommunikation med media ska ske och för att undvika missbruk av insiderinformation (Group of States against Corruption 2018:4, 12, 14f, 19, 30, 44f).

4 Diskussion

Diskussionen är uppdelad i två delar för att öka dess tydlighet. Först behandlas de tre teorier som ligger till grund för den teoriprovande studien. Därefter kommer jämförelsen mellan fallen Sverige och Island utifrån analysen ske.

4.1 Teoriapplicering

För att pröva teorierna kommer vardera teori appliceras på respektive fall för att studera vilken förklaringskraft de har i detta sammanhang.

4.1.1 Sverige

Sverige följer Rothsteins teori the indirect big bang approach, vilken innebär att det är avgörande att anti-korruptionsreformer sker genom generella reformer istället för direkt riktade mot att hindra korruption för att de ska upplevas som en förbättring jämfört med tidigare. Om endast en del av institutionen i fråga förändras kommer korruptionen finnas kvar efter förändringen, då institutionen som helhet fortfarande främjar enskilda intressen snarare än opartiskhet. Med tanke på att Sverige under studiens tidsram inte upplevt några större problem med korruption, förrän de senaste åren, har denna form av implementering än så länge inte varit aktuell. På grund av att de lagförändringar som skett ej varit anti-korruptionsfixerade, utan istället fokuserat på att förvalta rådande klimat anser vi att fallet Sverige följer teorin. De förändringar som implementerats har haft som mål att uppdatera rättsväsendets reformer så att de aktualiseras, för att möta nya utmaningar.

Principal-agentteorin syftar till att förklara problematiken som kan uppstå mellan uppdragsgivare och aktörer när de besitter olika förhandsinformation. Det faktum att de har olika utgångspunkter ligger till grund för den potentiella problematiken att aktören, vilken förväntas följa och uppfylla uppdragsgivarens önskan, handlar utifrån eget intresse. Eftersom den korrupta handlingen ofta inte upptäcks är detta fall av gömd korruption som inte påträffas

i perceptionsundersökningar av korruption. Korruptionen kan mycket väl finnas i samhället men den kommer inte ge utslag i mätningar och rapporter förrän, och om, den upptäcks. Detta kan mycket väl vara det största korruptionsproblemet i Sverige, eftersom den är mer individfokuserad och svårare att upptäcka med tanke på att resultatet fortfarande kan vara acceptabelt. Principal-agentteorin samman knyter också väl med petty corruption och eftersom Sverige generellt sett uppvisat lågt antal fall av grand corruption under de senaste årtionden, drar vi slutsatsen att den korruption som uppvisas i Sverige till största del är av karaktären petty. Detta mot bakgrund av att petty corruption sker mellan invånare och lägre byråkrater på lokal nivå och principal-agentteorin är individfokuserad. De institutioner som finns i Sverige grundas utifrån en princip och norm som följer ramverket. Därav, är det snarare individen som avviker från förhållningsregler än institutionerna som helhet.

CPR-teorin behandlar hur en grupp individer tillsammans organiserar sig i syfte att gynna allmännyttan istället för sig själva. Teorin ämnar förklara hur institutioner skapas och upprätthålls i syfte att effektivt gynna allmänheten. Om agenterna missbrukar och utnyttjar systemet för mycket fallerar institutionen på samma sätt som en sjö kan överfiskas. Det blir därför viktigt att alla tjänstemän ser till att bibehålla och följa det ramverk som finns, för att kunna garantera institutionens fungerande framtid. Denna teori är svårare att påvisa men utifrån de perceptionsbaserade måtten på korruption som menar att Sverige har låg grad av korruption kan man dra slutsatsen att det inom förvaltning och makthavare snarare finns en vilja att upprätthålla de fungerande institutionerna än att utnyttja och missbruka systemet för egen vinning. Exempelvis World Economic Forums ranking över länders rättsliga oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman (se diagram 7) visar att Sverige har en förhållandevis hög nivå av rättsligt oberoende jämfört med omvärlden fram till 2014–2015 när någon samhällelig förändring gör att rankingen försämras för att några år senare återgå. Detsamma, gäller favoritism i beslut om tjänsteman. Detta skulle potentiellt sett kunna bero på att agenter under denna period till högre grad valde att utnyttja systemet. Det ska framhållas att trots lägre ranking är förändringen i ett internationellt sammanhang marginell.

Sverige

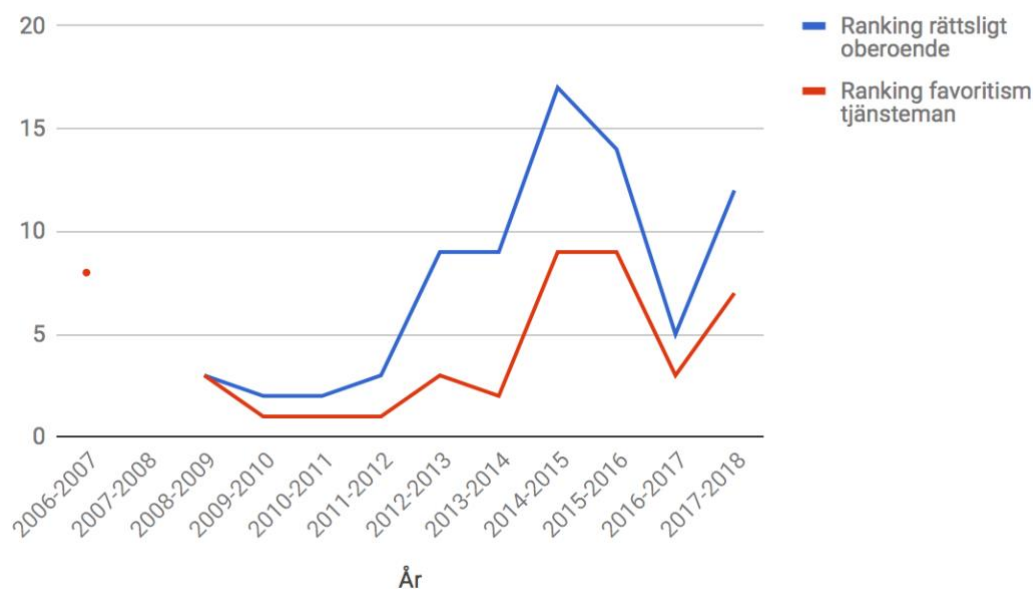


Diagram 7 visar Sveriges ranking över tid gentemot resterande länder i komponenterna rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman. Källa: World Economic Forums The Global Competitiveness Report 2006, 2008–2018.

4.1.2 Island

Gällande Rothsteins the indirect big bang approach kan det konstateras att Island inte anammat denna idé fullt ut. Exempelvis inrättandet av en specifik anti-korruptionsgrupp 2014 vars syfte att utreda och implementera GRECOs rekommendationer visar att landet istället för att genomföra strukturella förändringar, fokuserar på direkt anti-korruptionspolitik. Teorin menar att strategier för att direkt motverka korruption inte kommer leda till tillfredsställande utveckling om det inte efterföljs av indirekta förändringar för ökad opartiskhet. Det stora problemet för Island är att invånarnas tilltro till institutioner och tjänstemännen bakom dem är djupt skadade. Med tanke på att det är problematiskt att delvis förändra institutioner, eftersom det korrupta sprids i processen, borde möjligtvis tillvägagångssättet för att återfå förtroendet varit mer omfattande med strukturella förändringar än vad man sett.

Island är ett bra exempel på när principal-agentteorins kärna upptäcks. Trots att landet år 2005 rankades som världens minst korrupta land, kan man mot bakgrund av korruptionsupptäckterna efter finanskrisen konstatera att samhället vid den tidpunkten egentligen hade tendenser av korruption. Ett återkommande problem på Island är just den låga befolkningmängden. Eftersom det finns så pass få tjänstemän tenderar samma aktörer att

tilldelas arbetsuppgifter gång på gång. Det leder till bildandet av kluster och klientelism vilket kan vara skadligt i längden, då personliga band och agendor främjas. Ett tydligt exempel på detta är utbildningen och inväljandet av domare. Majoriteten är utbildade vid samma isländska universitet och det finns exempel på händelser när domare röstat i enlighet med det parti som utsedde dem. Informationen om att polisen riskerar att utsättas för politisk påverkan är också associerat med detta eftersom polisen som aktör eventuellt skulle kunna följa politiska influenser som tredje part i sammanhanget istället för den korrekta och oberoende uppdragsgivarens förordningar.

Utifrån CPR-teorin om att individer bör bilda en av varandra beroende grupp för att i allmännyttans tecken skapa effektiva institutioner, istället för att fortsätta missbruka systemet kan det konstateras att Island under de senaste årens försök att åtgärda korruptionsproblematiken inte lyckats med bedriften. Det verkar finnas inneboende problem inom de institutioner som var aktuella för haveriet efter finanskrisen. Exempelvis utifrån World Economic Forums ranking av rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman (se diagram 8) kan man utläsa att framför allt den sistnämnda påverkades av krisen eftersom rankingen sjönk vid tiden efter finanskrisen. Det skulle kunna innebära att individer inom offentliga förvaltningen istället för att främja allmännyttan, valde att missbruka systemet och mer specifikt favoriserade när beslut om uppdragstagare till upphandlingspolicies togs. Men sedan 2013–2014 uppvisas enligt grafen en positiv trend där rankingen förbättras. Detta, kan utifrån CPR-teorin dels bero på att individer återigen önskar främja allmännyttan istället för egenintresset, dels inrättandet av en anti-korruptionsgrupp år 2014.

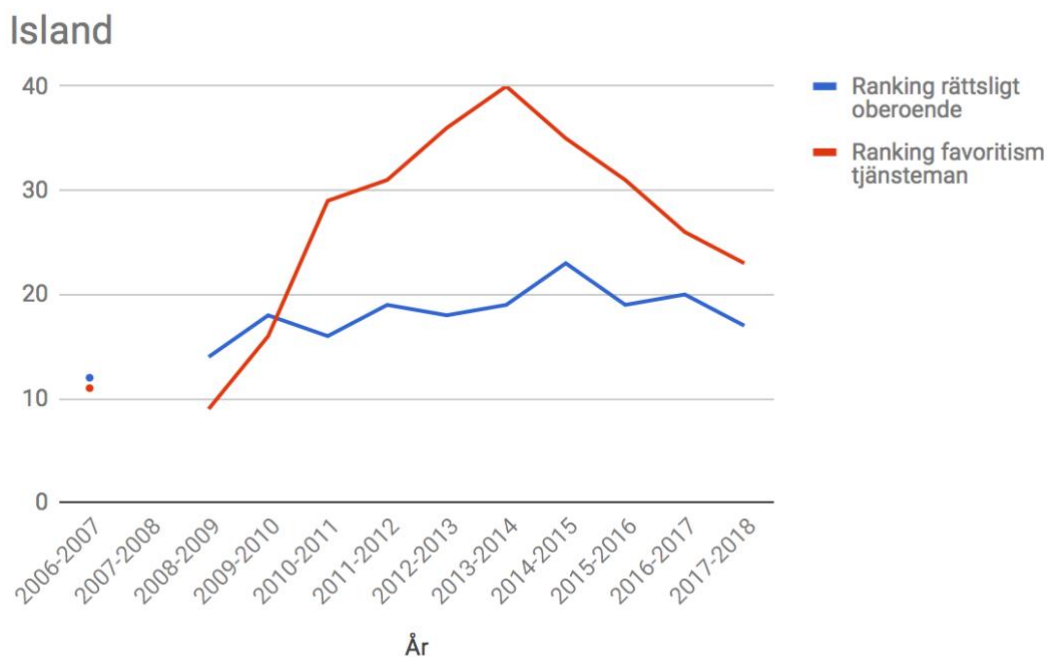


Diagram 8 visar Islands ranking över tid gentemot resterande länder i komponenterna rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman. Källa: World Economic Forums The Global Competitiveness Report 2006, 2008–2018.

4.2 Jämförelse mellan Sverige och Island

Sverige och Island har under den tidsperiod vi studerat implementerat liknande lagar. I synnerhet gällande skydd av personuppgifter och annan data. Lagar som påverkar instanser inom rättsväsendet, såsom polis, domstol, åklagarmyndighet och kriminalvård, är också liknande men med tanke på att Island sett en huvudsakligen negativ trend sedan 2005 har trots dessa lagars implementering ingen förändring skett. Dessa lagar i egenskap av korruptionshämmande åtgärder påverkar alltså inte den beroende variabeln, korruptionsgraden. Även Sverige har sett implementering av liknande lagar men vid andra tillfällen och av högre kvantitet än på Island. Under den tidsperiod vi har studerat när flertalet lagar som kan anses ha korruptionshämmande effekter implementerats har även Rule of Law sett en positiv utveckling. Men eftersom det inte finns något samband mellan Rule of Law och den generella korruptionsgraden kan man inte dra slutsatsen att dessa lagar har påverkat graden av korruption. Fastän, Island inte är medlem i EU har några av unionens lagar adapterats av det isländska rättsväsendet. Detta var en pågående tendens vilket kan tänkas bero på Islands medlemskap i EES. Eftersom, Sverige som medlem av EU också implementerade dessa lagar, exempelvis Lag 2003:493, och ländernas korruptionsnivå inte

korrelerar (se diagram 9) menar vi att oavsett lagarnas substans har dessa inte gett likartade effekter. Detta tyder på att lagarna inte direkt skulle påverka generell korruption.

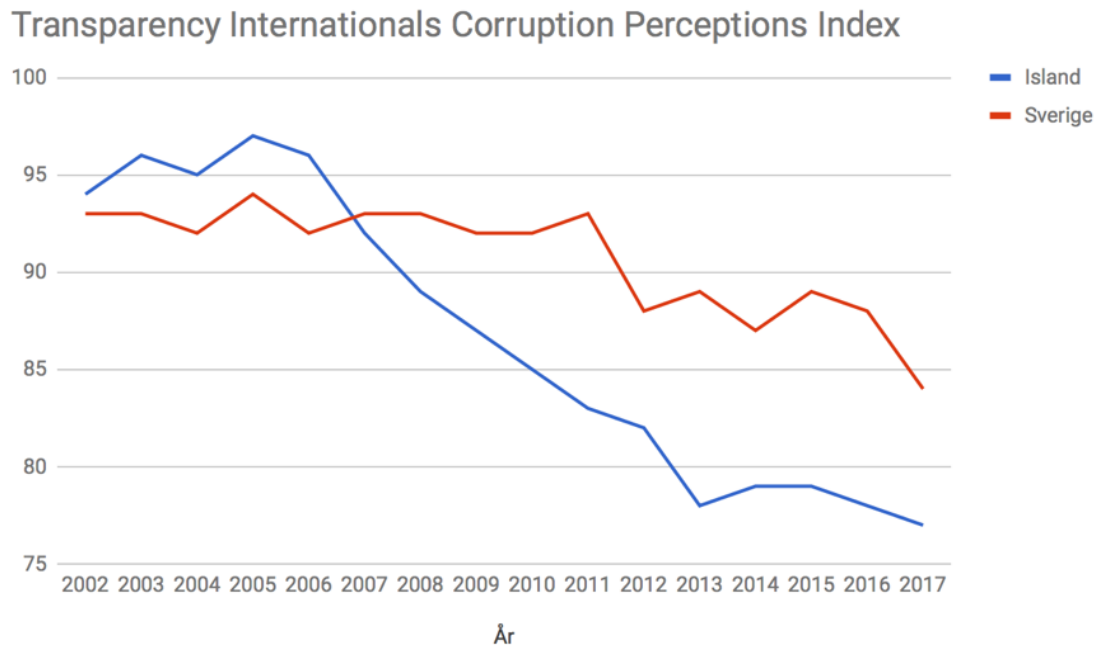


Diagram 9 visar generell korruption, som uppfattad av experter och affärspersoner, över tid i Sverige och Island. Indexet har skalan 0 till 100. Källa: Transparency Internationals Corruption Perceptions Index 2003–2018.

Eftersom, det inte går att påvisa lagförändringars specifika effekter kan det snarare handla om att det är institutionerna inom rättsväsendet och dess bakomliggande struktur som ligger till grund för den förhållandevis låga grad av korruption som uppvisas i båda länder. Exempelvis, polismyndigheten som institution i Sverige och på Island har strukturella likheter, vilken ligger till grund för rättsväsendets sammansättning och tillvägagångssätt. De negativa korruptionsförändringarna beror snarare därför på individers beteende i enlighet med principal-agentteorin än utvecklingen av rättsväsendet som helhet. Även digniteten av korruption, i dessa fall oftast petty corruption, spelar roll för utvecklingen.

Rule of Law

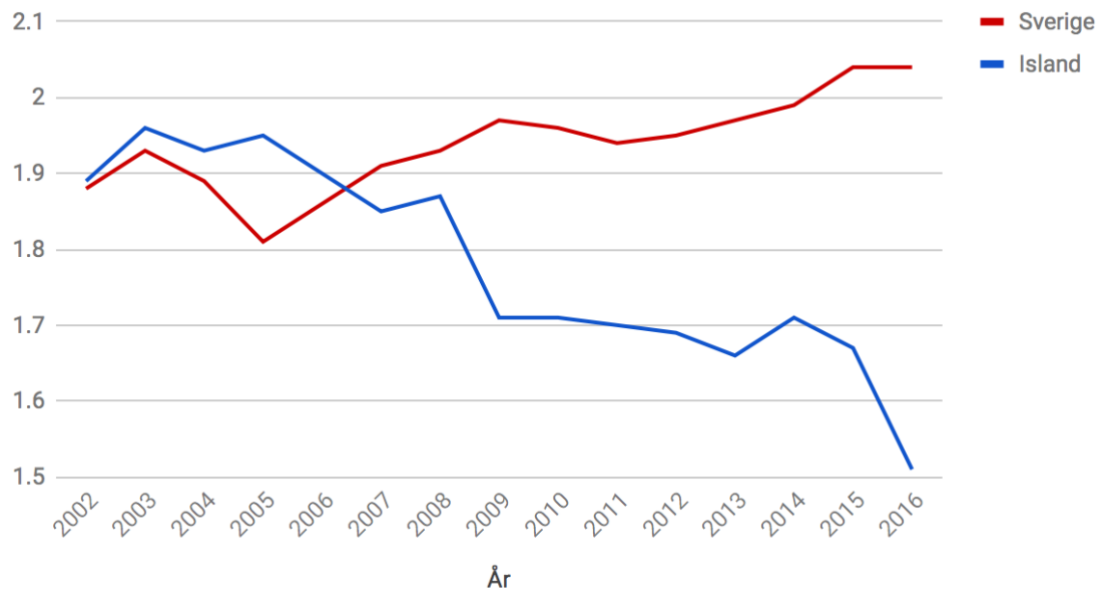


Diagram 10 visar rättsstatens följsamhet enligt fastslagna principer utifrån respondenternas uppfattning och förtroende gällande detta. Indexet har skalan -2,5 till 2,5. Källa: World Banks DataBank Worldwide Governance Indicators 2002–2016.

I Rule of Law är skillnaderna mellan Island och Sverige markanta. Båda länderna kan anses uppnå någorlunda jämlika värden samt följa samma mönster fram till och med år 2004. Därefter, sjunker Sverige medan Island ökar. Vid 2005 sker ännu ett skifte och trenderna blir det omvända; Sverige påbörjar en långsiktig ökning över tid medan Island tappar alltmer. Som tidigare nämnt kan en negativ trend inte förklaras utifrån åtgärder och lagar som ämnar att stärka rättsväsendet. Det går inte heller att sammankoppla den positiva trenden för Sverige, då den ej korrelerar med de andra indexen (se diagram 2 och 3). Därför går det inte att komma till en slutsats. I diagram 11, som visar ländernas nivå utifrån rättsligt oberoende och favoritism i beslut om tjänsteman kan man även tydligt avläsa ländernas skillnader gällande favoritism i beslut om tjänsteman. Som nämnt tidigare är detta ett problem på Island, i synnerhet beträffande domare. Skillnaden i rättsligt oberoende är inte lika tydlig. Det finns en gradskillnad mellan Sverige och Island, men Sveriges värden fluktuerar mer över tiden. Den någorlunda konstanta trenden strider mot utvecklingen i de andra indexen.

World Economic Forum, The Global Competitiveness Report

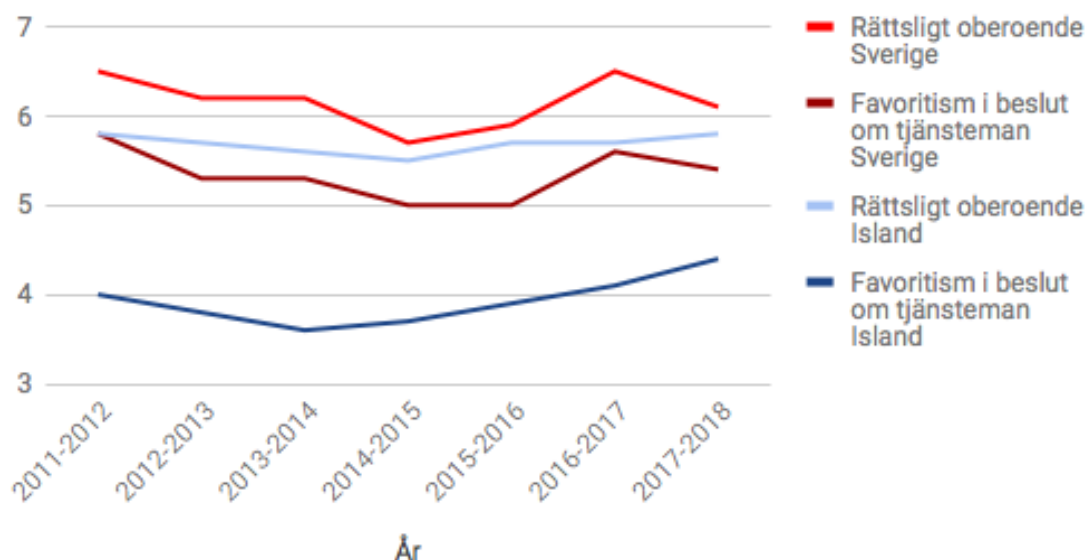


Diagram 11 visar komponenterna rättsligt oberoende samt favoritism i beslut om tjänsteman i Sverige och Island i relation till varandra. Indexet har skalan 1 till 7. Källa: World Economic Forums The Global Competitiveness Report 2011–2018.

30 procent av Islands medborgare hade 2015 förtroende för deras rättsväsende som helhet. Utifrån en jämförelse med perioden ungefär tio år tidigare när förtroende låg på ungefär 50 till 60 procent kan man konstatera att förtroendet skadats kraftigt. Samtidigt visar den negativa korruptionsnivån inga tendenser till trendbrott. I Sverige hade ungefär 55 procent av invånarna mycket eller ganska stort förtroende för rättsväsendet som helhet. Med tanke på att förtroendet minskat de senaste åren och den generella korruptionsgraden stigit under samma period samtidigt som GRECO börjat ge korruptionsförhindrande rekommendationer till Sverige skulle man kunna tänka sig att korruptionsgraden inom rättsväsendet har stigit.

5 Slutsats

Hur länder ska komma till grund med korruption är omtvistat. Vi har i denna uppsats presenterat olika perspektiv. Dels Rothsteins the indirect big bang approach som hävdar att strukturella förändringar måste ske genom reformer som inte uppenbart är anti-korruptionspolitiska, dels CPR-teorin som genom sitt fokus på allmännyttan av effektiva institutioner och individers agerande indirekt får stöd av GRECOs uppskattande attityd till direkta anti-korruptionslagar. Trots Teorells inrådan om att inte utgå från perceptionsbaserat material, i synnerhet index, som underlag för strategisk utformning av åtgärder beträffande korruption ger det ändå intryck av att vara den dominerande metoden inom korruptionsforskning. Eftersom indexen inte lyckas identifiera i vilken del av samhällets institutioner korruptionen är påtaglig går det inte heller utifrån dem att se om en åtgärd fått effekt.

Under studiens gång har detta blivit tydligt för oss. Syftet med uppsatsen var att finna specifika exempel på den oberoende variabeln, det vill säga korruptionshämmande reformer implementerade av rättsväsendet, men eftersom den oberoende variabeln inte är möjlig att isolera från påverkan av andra variabler går det inte att fastställa exakt vilka effekter den oberoende variabeln faktiskt medför. Detta beror framför allt på att det är praktiskt svårt att koppla specifika lagförändringar, tillika förändringar i den oberoende variabeln, till den utveckling som indexen påvisar. Delvis, eftersom det inte går att estimerar hur lång tid det tar för lagen att ge effekt och hur mycket de olika förändringarna i de oberoende variablerna vi inte undersöker påverkar varandra. Dessutom, är det möjligt att tänka sig att trender utanför rättsväsendet sprids till rättsväsendets institutioner och ger effekter. Exempelvis, finanskriser, som i Islands fall, påverkar rättsväsendets inställning, även om det inte är en förändring i rättsväsendet som skett. Det faktum att indexen inte korrelerar med varandra styrker konstaterandet att det är svårt att påvisa samband mellan den oberoende variabeln och den beroende variabeln. Till sist är variationen i den metodologi som ligger till grund för indexens data problematisk då det leder till försvårandet av att ge en representativ bild av fallen.

På grund av de ovan nämnda problem med studien, kan vi dessvärre inte påvisa någon specifik lag som vid implementering har haft en positiv effekt på korruptionsnivån i något av fallen. Likaså, på grund av indexens motstridighet antar vi att en stor del av korruptionen ligger i individuella aktörers handlingar snarare än rättsväsendet som institution. Detta då institutionerna historiskt sett ansetts sakna högre halter av korruption. Den struktur och byråkrati som ligger till grund för hela statsapparaten har någon gång lyckats få bukt med stora delar av korruptionen. Vi anser dock inte detta vara till nackdel för vår studie utan styrker ytterligare ämnets komplexitet.

Angående de teorier som låg till grund för teoriprövningen och deras förklaringskraft kan vi konstatera att de är varierande. Det finns belegg för användandet av både Rothsteins the indirect big bang approach och Ostroms CPR-teori för att få bukt med korruption. Båda teorierna har dock tendenser att vara mer fokuserade på bildandet av statsapparaten och dess institutioner i tidigt skede, snarare än på redan utvecklade och etablerade institut. Principal-agentteorin har sin styrka i förmågan att problematisera även felfria fall.

Slutligen vill vi påpeka att trots studiens någorlunda negativa och kritiska vinkel av korruptionsgraden i vardera fall är de trots allt exempel på stater med låg korruption och ur internationellt perspektiv efterföljansvärda förhållanden.

6 Referenslista

Adams, Julia. "The Rule of the Father: Patriarchy and Patrimonialism in Early Modern Europe." Russell Sage Foundation.

Andersson, Staffan – Andreas Bergh – Gissur Ó Erlingsson – Mats Sjölin, 2014. *Korruption, maktmissbruk och legitimitet*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bergh, Andreas - Gissur Ó Erlingsson - Mats Sjölin - Richard Öhrvall, 2013. "Allmän nytta eller egen vinning? En ESO-rapport om korruption på svenska", *ESO*, 2013:2.

Brottsförebyggande rådet, 2018. *Nationella trygghetsundersökningen 2006–2017. Rapport 2018:3*.

Erlingsson, Gissur Ó – Jonas Linde – Richard Öhrvall, 2016. "Distrust in Utopia? Public Perceptions of Corruption and Political Support in Iceland before and after the Financial Crisis of 2008", *Government and Opposition*, 51(4):553–579.

Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henrik Oscarsson – Lena Wängnerud, 2016. *Metodpraktikan*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.

EUR-Lex, 1994. *AGREEMENT ON THE EUROPEAN ECONOMIC AREA*. [Elektronisk] [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21994A0103\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21994A0103(01):EN:HTML)
Hämtdatum 2018-05-16.

EUR-Lex, 2007. *Förstärkt samarbete med Schweiz, Norge och Island: Luganokonventionen* [Elektronisk] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM%3A116029>
Hämtdatum: 2018-05-08

European Commission, 2017a. *EU Justice Scoreboard 2017: justice systems becoming more effective, but challenges remain*. [Elektronisk] http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-890_en.htm Hämtdatum: 2018-05-04.

European Commission, 2017b. *Special Eurobarometer 470 – October 2017 "Corruption" Report*. [Elektronisk] <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/81007> Hämtdatum: 2018-05-04.

European Free Trade Association, 2013. *The EFTA States*. [Elektronisk] <http://www.efta.int/about-efta/the-efta-states> Hämtdatum 2018-05-16

European Network of Councils for the Judiciary, 2017. *Independence, Accountability and Quality of the Judiciary – performance indicators 2017*. ENCJ Report 2016–2017.

[Elektronisk]

https://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/independence/encj_report_ia_ga_adopted_ga_13_6.pdf Hämtdatum: 2018-05-04.

Frisk Jensen, Mette, 2013. *Korruption og embedsetik*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Group of States against Corruption, 2013. *Third Evaluation Round. Transparency of Party Funding. Evaluation Report on Sweden*. [Elektronisk] <https://rm.coe.int/16806ca1b2>
Hämtdatum: 2018-05-13.

Group of States against Corruption, 2015. *Fourth Evaluation Round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors*. Compliance Report. Iceland. [Elektronisk] <https://rm.coe.int/16806c67c7> Hämtdatum: 2018-05-05.

Group of States against Corruption, 2017. *Fourth Evaluation Round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors*. Second Compliance Report. Sweden. [Elektronisk] <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680760836> Hämtdatum: 2018-05-13.

Group of States against Corruption, 2018. *Fifth Evaluation Round. Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*. Compliance Report. Iceland. [Elektronisk] <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/16807b8218>Hämtdatum: 2018-05-05.

Klitgaard, Robert, 1988. *Controlling Corruption*. Berkeley, CA: University of California Press.

Nationalencyklopedin. "Island". [Elektronisk] <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/island> Hämtdatum: 2018-05-06.

Nationalencyklopedin. "Rättsväsen". [Elektronisk] <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/rättsväsen> Hämtdatum: 2018-04-24.

No. 90/1996 Police act

No. 15/1998 Act on the judiciary

No. 77/1999 Act on professional lawyers

No. 926/2004 Regulation on management of personal information by the police, No. 322 9 April 2001 with amendment no. 926/2004

No. 1192/2005 Regulations respecting lawyers' trusteeship accounts et al.

No. 52/2006 Act on the Icelandic coast guard

No. 53/2006 Act on Collection of Evidence Relating to Alleged Violations of Intellectual Property Rights

No. 64/2006 Act on measures against money laundering and terrorist financing

No. 82/2008 Civil Protection Act

No. 88/2008 Exerpts [*sic!*] Law on Criminal Procedure

No. 386/2009 Regulation No. 386/2009 on the transposition of Regulation (EC) No. 1781/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2006 on information on the payer accompanying transfers of funds.

No. 651/2009 Regulation on the legal status of arrested persons, interviews by the police etc

No. 175/2016 Regulation on the handling of notifications of alleged money laundering or terrorist financing.

Nye, Joseph, 1967. "Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis", *American Political Science Review* 61(2):417–427.

Ostrom, Elinor, 2007. *Governing the Commons*. 20 uppl. Cambridge University Press.

Rose-Ackerman, Susan, 1978. *Corruption: A Study in Political Economy*. New York: Academic Press.

Rothstein, Bo, 2011. "Anti-corruption: The Indirect 'Big Bang' Approach", *Review of International Political Economy*, 18(2):228–50.

Rothstein, Bo – Jan Teorell, 2015. "Getting to Sweden, Part II: Breaking with Corruption in the Nineteenth Century", *Scandinavian Political Studies*, 38(3):238–254.

SFS 2002:265 Förordning om underrättelse till datainspektionen om vissa domar och beslut

SFS 2003:69 Förordning om samarbete med den internationella brottmålsdomstolen

SFS 2003:234 Förordning om tiden till tillhandahållande av domar och beslut, m.m.

SFS 2003:333 Lag om Lagrådet

SFS 2003:493 Lag om EG:s förordning om bevisupptagning i mål och ärenden av civil och kommersiell natur

SFS 2005:97 Förordning med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen

SFS 2006:502 Lag med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol

SFS 2007:755 Förordning om det allmänna myndighetsregistret

SFS 2007:772 Lag om dokumentation av muntlig bevisning genom ljud- och bildupptagning

SFS 2009:400 Offentlighets- och sekretesslag

SFS 2010:361 Polisdatalag

SFS 2010:611 Häkteslag

SFS 2010:1155 Polisdataförordning

SFS 2010:1390 Lag om utnämning av ordinarie domare

SFS 2010:1932 Delgivningslag

SFS 2011:405 Tillkännagivande om staters tillträde till Luganokonventionen

SFS 2012:146 Kustbevakningsdataförordning

SFS 2014:1085 Förordning om rättsväsendets informationshantering

SFS 2015:433 Åklagardatalag

SFS 2015:728 Domstolsdatalag

Stjornarradid, 2005. *Agreement between Eurojust and the Republic of Iceland*. [Elektronisk] <https://www.government.is/publications/reports/report/?newsid=20a179e2-c83b-11e6-8342-a4db302334b0> Hämtdatum: 2018-05-08

Sustainable Governance Indicators, 2017. *Iceland Report*. [Elektronisk] http://www.sgi-network.org/docs/2017/country/SGI2017_Iceland.pdf Hämtdatum: 2018-05-05.

Sveriges Domstolar, 2016. *Rättsväsendet*. [Elektronisk] <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Rattsvasendet/> Hämtdatum: 2018-04-23.

Teorell, Jan – Bo Rothstein, 2015. ”Getting to Sweden, Part I: War and Malfeasance, 1720–1850”, *Scandinavian Political Studies*, 38(3):217–237.

Transparency International. *What is corruption?* [Elektronisk] <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define> Hämtdatum: 2018-04-23

Transparency International, 2003. *Corruption Perceptions Index 2002*. [Elektronisk] https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2002/0 Hämtdatum: 2018-05-08.

Transparency International, 2004. *Corruption Perceptions Index 2003*. [Elektronisk] https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2003/0 Hämtdatum: 2018-05-08.

Transparency International, 2005. *Corruption Perceptions Index 2004*. [Elektronisk] https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2004/0 Hämtdatum: 2018-05-08.

Transparency International, 2006. *Corruption Perceptions Index 2005*. [Elektronisk] https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2005/0 Hämtdatum: 2018-05-08.

- Transparency International, 2007. *Corruption Perceptions Index 2006*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2006/0 Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2008. *Corruption Perceptions Index 2007*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2007/0 Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2009. *Corruption Perceptions Index 2008*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2008/0 Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2010. *Corruption Perceptions Index 2009*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/research/cpi/cpi_2009/0 Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2011. *Corruption Perceptions Index 2010*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2010/results> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2012. *Corruption Perceptions Index 2011*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2011/results> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2013. *Corruption Perceptions Index 2012*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2012/results> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2014. *Corruption Perceptions Index 2013*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2013/results#myAnchor2> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2015. *Corruption Perceptions Index 2014*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2014/results> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2016. *Corruption Perceptions Index 2015*. [Elektronisk]
<https://www.transparency.org/cpi2015> Hämtdatum: 2018-05-08.
- Transparency International, 2017. *Corruption Perceptions Index 2016*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 Hämtdatum:
2018-05-08.
- Transparency International, 2018a. *Corruption Perceptions Index 2017*. [Elektronisk]
https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017 Hämtdatum:
2018-05-03.
- Transparency International, 2018b. *Corruption Perceptions Index 2017: Technical Methodology Note*. [Elektronisk]
http://files.transparency.org/content/download/2183/13748/file/CPI_2017_Technical%20Methodology%20Note_EN.pdf Hämtdatum: 2018-05-08.
- World Bank. *DataBank, Worldwide Governance Indicators*. [Elektronisk]
<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=worldwide-governance-indicators>
Hämtdatum: 2018-05-12.

World Bank, 2007. *Strengthening World Bank Group Engagement On Governance and Anticorruption* [Elektronisk]

<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/corecourse2007/GACMaster.pdf>

Hämtdatum: 2018-04-23.

World Bank, 2018. *Worldwide Governance Indicators*. [Elektronisk]

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/#doc-sources> Hämtdatum: 2018-05-12.

World Economic Forum, 2006. *The Global Competitiveness Report 2006–2007*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2006-07.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2008. *The Global Competitiveness Report 2008–2009*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2008-09.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2009. *The Global Competitiveness Report 2009–2010*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2009-10.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2010. *The Global Competitiveness Report 2010–2011*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2011. *The Global Competitiveness Report 2011–2012*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2012. *The Global Competitiveness Report 2012–2013*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2013. *The Global Competitiveness Report 2013–2014*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2014. *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2015. *The Global Competitiveness Report 2015–2016*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf Hämtdatum: 2018-05-08.

World Economic Forum, 2016. *The Global Competitiveness Report 2016–2017*. [Elektronisk]

http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf Hämtdatum:

2018-05-08.

World Economic Forum, 2017a. *Favoritism in decisions of government officials*. [Elektronisk] http://reports.weforum.org/pdf/gci-2017-2018-scorecard/WEF_GCI_2017_2018_Scorecard_EOSQ042.pdf Hämtdatum: 2018-04-23.

World Economic Forum, 2017b. *Iceland*. [Elektronisk] http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/03CountryProfiles/Standalone2-pagerprofiles/WEF_GCI_2017_2018_Profile_Iceland.pdf Hämtdatum: 2018-05-05.

World Economic Forum, 2017c. *Judicial independence*. [Elektronisk] http://reports.weforum.org/pdf/gci-2017-2018-scorecard/WEF_GCI_2017_2018_Scorecard_EOSQ144.pdf Hämtdatum: 2018-04-23.

World Economic Forum, 2017d. *Sweden*. [Elektronisk] http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/03CountryProfiles/Standalone2-pagerprofiles/WEF_GCI_2017_2018_Profile_Sweden.pdf Hämtdatum: 2018-05-03.

World Economic Forum, 2017e. *The Global Competitiveness Report 2017–2018*. [Elektronisk] <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017–2018.pdf> Hämtdatum: 2018-05-08.